

Llengües i aprenentatge

2015/2016

Codi: 102075

Crèdits: 5

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500798 Educació primària	OB	3	1

Professor de contacte

Nom: Marilisa Birello

Correu electrònic: Marilisa.Birello@uab.cat

Equip docent

Anna Cros Alavedra

Marina Casadellà Matamoros

Marta Giralt Ruiz

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

Per assolir els objectius de l'assignatura caldrà un bon domini oral i escrit de les llengües catalana i castellana (nivell C2). També es requerirà un domini instrumental bàsic de la llengua anglesa o de la llengua francesa (nivell B1 del Marc Europeu Comú de Referència).

Objectius

Aquesta assignatura aporta coneixements bàsics necessaris per a tots els futurs mestres de primària. En concret dona eines per a la fonamentació i actuació en l'ensenyament de la llengua escrita a totes les matèries dels cicles mitjà i superior, en l'ensenyament de la reflexió sobre els continguts lingüístics amb els nens i nenes, i en les formes d'organitzar les propostes de treball lingüístic a l'aula.

Els objectius formatius de l'assignatura, que està previst que s'assoleixin a través d'un procés d'interacció entre alumnes i professors, són:

- Aprendre a dissenyar i gestionar entorns, activitats i materials per a l'aula que fomentin l'aprenentatge de la llengua escrita i dels continguts de reflexió sobre la llengua fonamentalment als cicles mitjà i superior de primària.
- Conèixer els fonaments teòrics de la didàctica de la llengua i de les ciències afins, que permeten explicar els fenòmens que tenen lloc a l'aula i fer propostes d'innovació per millorar l'aprenentatge en aquests àmbits.
- Desenvolupar una actitud reflexiva i indagatòria que permeti detectar punts forts i punts febles en les propostes d'ensenyament i que permeti integrar el treball dels diferents continguts en unitats amb sentit per als infants.

Competències

- Adquirir formació literària i conèixer la literatura infantil.
- Conèixer el procés d'aprenentatge del llenguatge escrit i el seu ensenyament.

- Desenvolupar i avaluar continguts del currículum mitjançant recursos didàctics apropiats i promoure les competències corresponents en els estudiants.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crític i saber comunicar-se de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Incorporar les tecnologies de la informació i la comunicació per aprendre, per comunicar-se i col·laborar en els contextos educatius i formatius
- Parlar, llegir i escriure correctament i adequadament en les llengües oficials de la Comunitat Autònoma corresponent.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinari).

Resultats d'aprenentatge

1. Adonar-se de l'especificitat del treball d'aprenentatge de la llengua i la literatura a través de les TIC i conèixer-ne totes les seves possibilitats.
2. Conèixer els models que expliquen el procés lector i escriptor i compartir les visions actuals sobre la naturalesa del llenguatge escrit.
3. Conèixer i saber utilitzar els principals recursos i eines de consulta de la llengua.
4. Conèixer i valorar el programari educatiu i espais web adients per a l'ensenyament i l'aprenentatge de llengües dels diferents nivells educatius.
5. Conformar equips de treball capaços de desenvolupar les activitats de forma efectiva.
6. Conformar equips de treball capaços de desenvolupar les activitats de forma efectiva tant de manera presencial com telecol·laborant de diferents formes.
7. Demostrar un coneixement acadèmic de les diverses llengües usades.
8. Demostrar un coneixement de l'ús i registre acadèmic de les dues llengües oficials.
9. Descobrir les dimensions socials i cognitives del llenguatge escrit, conèixer les diferents dinàmiques de l'oralitat per dominar l'ús de diferents tècniques d'expressió i expressar-se adequadament oralment i per escrit.
10. Prendre consciència de les funcions formatives de la literatura i conèixer la producció de literatura infantil.
11. Prendre consciència de les possibilitats de construir coneixement en situacions de col·laboració i ser capaç de gestionar-les.
12. Saber expressar oralment i per escrit idees i coneixements amb suficient fonament teòric i argumental.
13. Saber posar en relació els models didàctics d'ensenyament de la lectura, l'escriptura i la literatura amb les diferents maneres de treballar-les a les aules.
14. Saber utilitzar la literatura en relació als plans lectors de centre, la formació d'usuaris de la biblioteca escolar i la creació d'hàbits de lectura.
15. Ser capaç d'analitzar i elaborar propostes de treball a l'aula tenint en compte els marcs teòrics pertinents i els objectius del currículum prescriptiu.
16. Ser capaç d'expressar les nocions i continguts apresos en relació amb la pròpia experiència viscuda i relacionant les diferents fonts.
17. Tenir coneixement dels plantejaments didàctics que promouen un treball integrat dels diferents continguts lingüístics i literaris que tenen en compte la perspectiva de l'alumnat.
18. Valorar la correcció, adequació i acceptabilitat en produccions orals i escrites.

Continguts

Tema 1. Organització dels ensenyaments lingüístics a l'aula

- Àmbits i entorns per aprendre llengua en el context escolar. Organització d'espais d'aprenentatge a la classe de llengua.

- La integració dels diferents continguts del currículum lingüístic en propostes amb sentit per als alumnes: el treball per projectes i les seqüències didàctiques. Fonamentació i variabilitat.

- Les TIC: un altre suport per a l'ús de les llengües i una eina més per a l'aprenentatge de llengües. La lectura i l'escriptura a través de les TIC. La incidència d'aquestes tecnologies en la construcció de coneixements.

- La biblioteca escolar com a instrument educatiu de centre: funcions, organització i gestió. La biblioteca d'aula.

Tema 2. L'ensenyament, l'aprenentatge i l'avaluació de la llengua escrita als cicles mitjà i superior de l'EP

- Els processos de lectura i escriptura. Models i consideracions per a l'ensenyament.
- La llengua escrita des d'una perspectiva sociocultural: els gèneres escolars i els gèneres socials.
- L'ús de la llengua escrita com a activitat humana. Teoria de l'activitat i aprenentatge escolar de les llengües.
- Integració de les habilitats lingüístiques en el domini de la competència escrita.
- L'avaluació dels processos d'aprenentatge dels alumnes: lectura i escriptura.
- El pla de lectura dels centres educatius. Elaboració, estructura, activitats formatives organitzades des de la biblioteca i recursos de difusió de fons i activitats.

Tema 3. Els coneixements sobre la llengua: el seu rol en la formació lingüística

- L'ensenyament i l'aprenentatge de l'ortografia
- L'estudi del lèxic. Objectius i recursos.
- L'activitat metalingüística com a mecanisme necessari per aprendre els usos formals de les llengües.
- L'ensenyament de la gramàtica: processos reflexius dels alumnes i continguts de referència.

Tema 4. Ensenyament i aprenentatge i avaluació de la llengua oral

- La interacció oral a l'aula com a factor de desenvolupament i aprenentatge.
- Enfocaments didàctics per al desenvolupament de les competències de recepció, producció i interacció orals en les llengües del currículum.
- L'ensenyament i aprenentatge de la llengua oral als cicles mitjà i superior.
- Els gèneres orals interactiu i la parla monològica.
- La comprensió oral.
- Criteris i tasques d'avaluació de la llengua oral a l'aula: comprensió, producció i interacció.

Metodologia

La metodologia docent de l'assignatura afavoreix la participació activa de l'alumnat en el seu aprenentatge i la creació d'espais de treball cooperatiu. Així mateix parteix del supòsit que el coneixement es construeix en un procés de contrast entre la recepció i comprensió de les informacions expertes i la manipulació i posada en relació dels nous sabers amb l'experiència i l'anàlisi de la realitat.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-------	------	--------------------------

Tipus: Dirigides

Sessions de gran grup: Exposicions del professorat sobre continguts, lectures i tasques; retroalimentació de l'aprenentatge; presentació oral de treballs; treball de petit grup assistit.	13	0,52	2, 10, 11
Sessions de seminari: treball de petit grup assistit, posades en comú, regulació de l'aprenentatge.	25	1	2, 10, 11
Tipus: Supervisades			
Treball en petit grup fora de classe	20	0,8	2, 10, 11
Tipus: Autònomes			
Lectures, consultes i elaboració individual dels continguts.	63,5	2,54	2, 10, 11

Avaluació

Durant les sessions de treball en petit grup i de seminari l'alumnat elaborarà alguns documents per establir mecanismes de regulació del procés d'aprenentatge. Així mateix, el professorat arbitrarà mecanismes per fer el seguiment d'aquest procés. Pel que fa a l'acreditació final de l'assignatura, es duran a terme les activitats d'avaluació que figuren al quadre.

El domini fluid i correcte, oral i escrit, de la llengua catalana i castellana és indispensable per aprovar l'assignatura (equivalent al nivell C2 del Marc Europeu Comú de Referència).

L'assistència a classe és obligatòria: l'estudiant ha d'assistir a un mínim del 80% de les classes. Encara que s'hagin presentat els treballs corresponents, en cas d'una assistència per sota dels mínims fixats s'obtindrà la qualificació de no presentat.

Cal realitzar i superar (amb la qualificació mínima de 5 sobre 10) cada una de les quatre activitats d'avaluació per separat per poder aprovar globalment l'assignatura. En alguns casos es podran establir mecanismes addicionals per tal de millorar un resultat insuficient d'una activitat parcial.

D'acord a la normativa UAB, el plagi o còpia d'algun treball es penalitzarà amb un 0 com a nota d'aquest treball, perdent la possibilitat de recuperar-la, tant si és un treball individual com en grup (en aquest cas, tots els membres del grup tindran un 0). Si durant la realització d'una activitat avaluativa individual a classe, el professor constata que un alumne està intentant copiar o se li descobreix algun tipus de document o dispositiu no autoritzat pel professorat, es qualificarà amb un 0 aquesta activitat, sense opció de recuperació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
1. Treball escrit, seguiment i tasques demanades a classe	40%	2	0,08	1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 18
2. Examen individual escrit sobre els temes	60%	1,5	0,06	2, 9, 12, 15, 16, 17, 18

Bibliografia

1. Organització escolar dels ensenyaments lingüístics

CAMPS, A. (1994): Projectes de llengua entre la teoria i la pràctica. *Articles de la Llengua i la Literatura*, 2, 7-20

CASSANY, D. (2011): Después de Internet... *Textos de Didáctica de la Lengua y la Literatura*, 57, 12-22

DDAA (2000) *Cómo organizar una biblioteca escolar: aspectos técnicos y pedagógicos*. Navarra: Gobierno de Navarra, Departamento de Educación y Cultura. (Blitz. Serie azul;2) Disponible a: http://www.pnte.cfnavarra.es/bibliotecasescolares/blitz_files/Blitzazul2cas.odf

DURBAN, G. Biblioteca escolar.info. <http://www.bibliotecaescolar.info/>

IFLA. Section of School Libraries. Directrius IFLA/UNesco per a la biblioteca escolar. Disponible a: <http://www.cobdc.org/publica/directrius/index.html>

MILIAN, M. (2011): Les seqüències didàctiques per aprendre llengua i ensenyar-ne. *Articles de la Llengua i la Literatura*, 54, 77-85

NAJERA TRUJILLO, C.G. (2008) *...Pero no imposible. Bitácora de la transformación de una biblioteca escolar y su entorno*. Barcelona; México D.F.: Océano.

PEREZ ESTEVE, P.; ZAYAS, F. (2007): *Competencia en comunicación lingüística*. Madrid: Alianza

2. L'ensenyament, l'aprenentatge i l'avaluació de la llengua escrita als cicles mitjà i superior de l'EP

BARÓ, M.; MAÑÀ, T., VELOSILLO, I. (2001) *Bibliotecas escolares, ¿para qué?* Madrid: Anaya, 2001.

CAMPS, A. (1990): Modelos del proceso de redacción: algunas implicaciones para la enseñanza. *Infancia y Aprendizaje*, 49, 3-19

CAMPS, A. (coord.) (2003): *Seqüències didàctiques per aprendre a escriure*. Barcelona: Graó

CAMPS, A. (2011): Ensenyar a escriure a primària. *Guix*, 371, 12-16

CASSANY, D. (1993): *La cuina de l'escriptura*. Barcelona: Empúries

CASSANY, D. (2006): *Rere les línies. Sobre la lectura contemporània*. Barcelona: Empúries

COLOMER, T.; CAMPS, A. (1991): Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre. Barcelona: ed. 62 [Versió digital: <http://www.gretel.cat/node/17>]

DDAA (2008) La biblioteca escolar. *Articles de didàctica de la llengua i la literatura*, 46

FONTICH, X. (2011): El diàleg a l'aula des de la perspectiva sociocultural. *Articles de la Llengua i la Literatura*, 54, 68-75

FERRER, M. (2011): Escriure i aprendre coneixements. *Guix*, 371, 27-30

LERNER, D. (2001): *Leer y escribir en la escuela: lo real, lo posible y lo necesario*. México: Fondo de Cultura Económica

MATEO, M. (2011): Cal llegir? El segon llibre també cal. *Guix*, 372, 41-43

MILIAN, M. (2011): La composició escrita. Com ensenyem a escriure, com n'aprenen els alumnes? *Articles de la Llengua i la Literatura*, 54, 104-113

RIBAS SEIX, T. (coord.) (1997): *L'avaluació formativa en l'àrea de llengua*. Barcelona: Graó.

RIBAS, T. (2009): L'avaluació i l'ensenyament de llengües: dos àmbits que s'aproximen. *Articles de la Llengua i la Literatura*, 47, 10-25

RIBERA, P. (2008): *El repte d'ensenyar a escriure*. València: Perifèric

SÁNCHEZ MIGUEL, E. (2010): *La lectura en el aula. Qué se hace, qué se debe hacer y qué se puede hacer*. Barcelona: Graó

3. Els coneixements sobre la llengua: el seu rol en la formació lingüística

CAMPS, A.; MILIAN, M.; BIGAS, M.; CAMPS, M. (1989): *L'ensenyament de l'ortografia*. Barcelona: Graó

CAMPS, A.; ZAYAS, F.(coord.) (2006): *Seqüències didàctiques per aprendre gramàtica*. Barcelona: Graó

CHARTRAND, S-G. (2009): *Enseigner la grammaire autrement. Animer une démarche active de découverte*. Dins R. Bergeron & R. Riente (dir.) *Enseigner a grammaire nouvelle: pourquoi et comment?* Québec: Les Publications Québec français

GIL, M.R. (2011): *Reflexionar sobre la llengua per aprendre a escriure. Un repte difícil però necessari*. *Guix*, 371, 22-26

4. L'ensenyament, l'aprenentatge i l'avaluació de la literatura als cicles mitjà i superior de l'EP

Cros, A.; Vilà, M. (1997) *La llengua oral: propostes per a l'avaluació*. A Ribas, T. (coord.) *L'avaluació formativa a l'àrea de llengua*. Barcelona: Graó (pp.187-208)

DDAA (1995) *Hablar en clase. Textos de Didáctica de la lengua y la literatura*, 3

DDAA (1995) *La interacció verbal. Artículos de didáctica de la lengua i la literatura*, 6

DDAA (1997) *L'oral formal. Artículos de didáctica de la lengua i la literatura*

DDAA (20004) *Veü i locució. Artículos de didáctica de la lengua i la literatura*, 32

DDAA (2205) *Dialogar per aprendre. Artículos de didáctica de la lengua i la literatura*, 37

Escobar, C., Nussbaum, L. (2010) *¿Es posible evaluar la interacción oral en el aula?* Monográficos marco ELE, 10

Palou, J., Bosch, C. (coords) (2005) *La llengua oral a l'escola*. Barcelona: Graó

Salaberri, S. 2009. *Un centro y un plan que van de la mano*. *Cuadernos de pedagogía*, 395: 62-65.

Vilà, M. (coord.) (2002) *Didáctica de la llengua oral formal*. Barcelona: Graó.

6. Gramàtiques

Bernadó Fernández, C., Bastons Vilallonga, N., Comajoan Colomé, Ll., (2011) *Gramàtica pràctica del català*. Barcelona: Teide.

Mas Prats, M., Vilagrasa Grandia, A. (2012) *Gramàtica catalana de la A a la Z*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Matte Bon, F. (1992) *Gramática comunicativa del español*. Tomo I -II. Madrid: Edelsa